

Ideálképek

*Ludescher Melinda – Pári András
– Bencze Ádám – Székely András*

Az első gyermek vállalásához ideális életkorral kapcsolatban hasonlóan gondolkodnak a határon túli magyarok: a nőknél a 25–26 éves, míg a férfiaknál a 28 éves kort tartják erre a legmegfelelőbbnek. Az ideális gyermekszám átlagosan 2,21 fő egy családban, míg a vágyott gyermekszám 2,12 fő. A gyermeket vállaló külhoni családokat támogató Köldökszinór programról Erdélyben hallottak a legtöbben, a felvidékiek mintegy fele azonban nem ismeri ezt a támogatást.

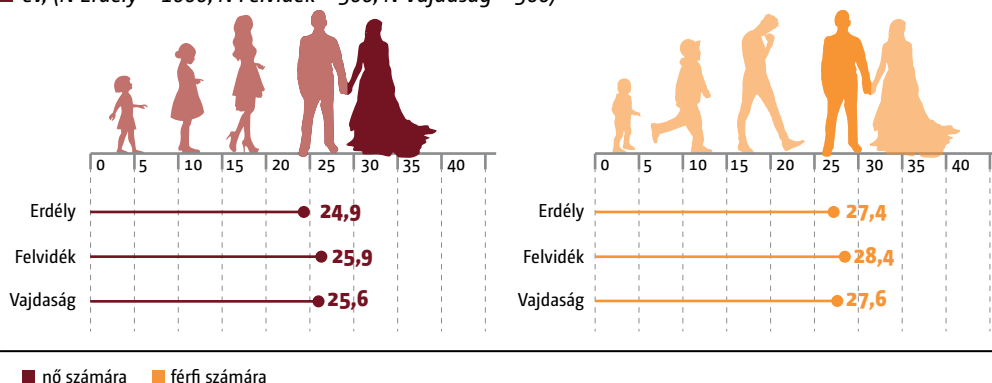
Ideális életkor a családalapításhoz

Az Erdélyben élők körében a legalacsonyabb az ideális házassodási életkor

Az ideálisnak tartott életkor a házasságkötéshez mind a három régióban a húszas évek második felére tehető: a nők esetében átlagosan 24,9–25,9 életkort, a férfiaknál pedig 27,4–28,4 évet adtak meg. Általánosságban elmondható, hogy a nők és a férfiak között a különbség mindenhol meghaladja a két évet. A házasságkötés ideális életkora az erdélyiek körében a legalacsonyabb, a nők esetében ez 24,9, a férfiaknál pedig 27,4 évet jelent. Ettől egy-egy évvel magasabb az átlagéletkor a felvidékiek esetében, a vajdaságiak pedig a kettő között helyezkednek el.

Ideálisnak tartott házassodási életkor

év, (N Erdély = 1000; N Felvidék = 500; N Vajdaság = 500)

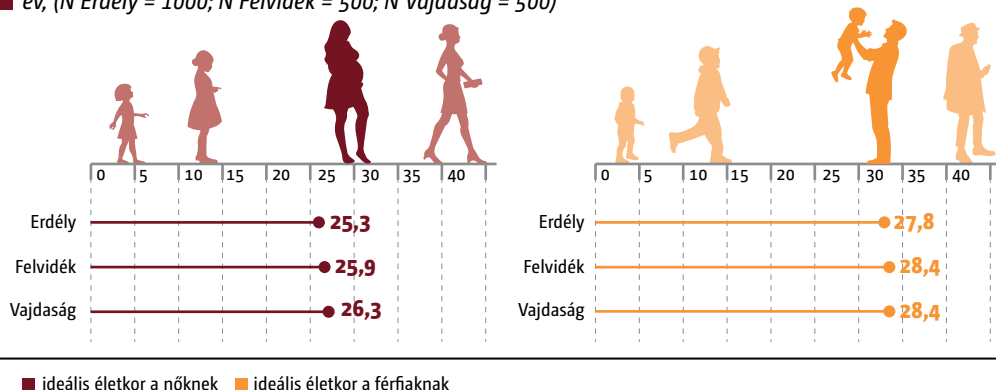
Ideális családalapítási életkor: egységben a nők és a férfiak

Kutatásunkban többek között arra a kérdésre is kerestük a választ, hogy a határon túli magyar közösségek szerint mi az ideális életkor a családalapításhoz a nők és a férfiak számára. Az első gyermek vállalásához az ideális életkort az erdélyi magyarok határozták meg a legfiatalabb életkorban: a nők esetében átlagosan 25 év, a férfiak esetében 28 év. A felvidéki és a vajdasági magyarok a nők esetében egy évvel magasabb életkort tartanak ideálisnak (26 év), míg a férfiak esetében az erdélyi magyarokkal nagyságrendileg megegyezően a 28 éves átlagos életkort jelölték meg.

A határon túli magyarok a 2018-as adatokhoz képest 2023-ban – a vajdasági nők kivételével – alacsonyabban állapították meg az ideális családalapítási életkort mind a nők, mind a férfiak esetében 0,1 és 0,4 év közötti különbségekkel. A legnagyobb különbség a felvidéki magyar férfiak körében volt, akiknél az eltelt évek alatt több mint 1 évvel korábbra helyezték a válaszadók az ideális családalapítási életkort. Az ideális korkülönbség a párok tagjai között a családalapítás tekintetében 2-3 év a férfiak javára.

Az első gyermek vállalásához ideális életkor a nők és a férfiak számára

év, (N Erdély = 1000; N Felvidék = 500; N Vajdaság = 500)

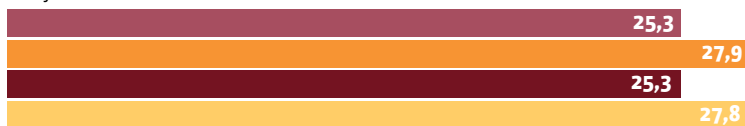

A határon túli magyarok körében a nők és a férfiak is nagyjából hasonló életkort tartanak megfelelőnek a családalapítás szempontjából a saját nemükre és a másik nemre vonatkozóan is. A legnagyobb különbség a vajdasági nők és férfiak véleménye között volt az ideális gyermekvállalási életkor tekintetében.

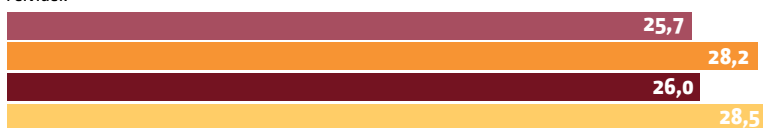
Az első gyermek vállalásához ideális életkor a nők és a férfiak esetében nemenként

év, (N Erdély = 1000; N Felvidék = 500; N Vajdaság = 500)

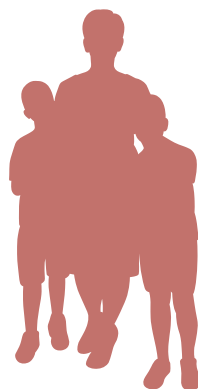
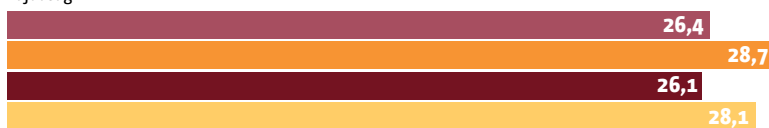
Erdély

Felvidék

Vajdaság

nők szerint: ■ ideális életkor az első gyermekvállaláshoz nőknek ■ ideális életkor az első gyermekvállaláshoz férfiaknak
férfiak szerint: ■ ideális életkor az első gyermekvállaláshoz nőknek ■ ideális életkor az első gyermekvállaláshoz férfiaknak

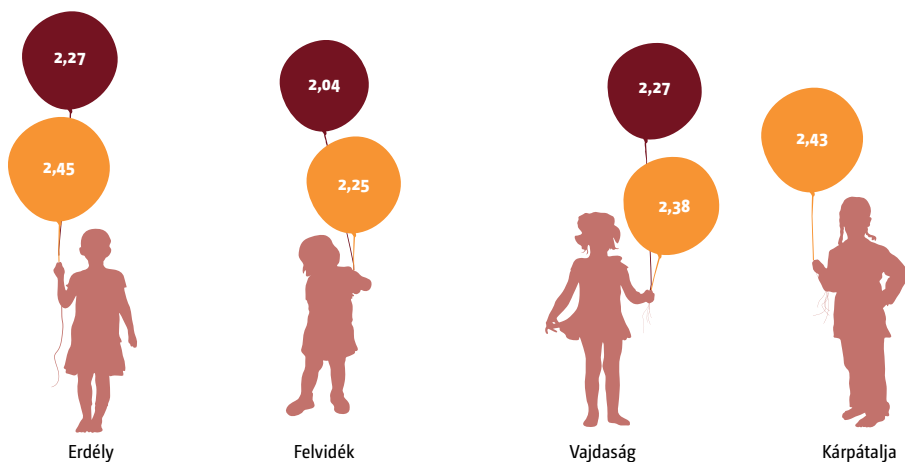
A határon túli magyarok szerint több mint két gyermek ideális egy családban

Az ideális gyermekszám egy családra vonatkozóan (vagyis ahogyan a válaszadó vélekedik a kívánatosnak tartott családnagyságról) a határon túli magyarok körében meghaladja az egyszerű reprodukcióhoz szükséges 2,1-es gyermekszámot, a kérdezettek ugyanis átlagosan 2,21 gyermeket tartanak ideálisnak egy családban. A korábbi, 2018-as vizsgálat szerint még 2,40 volt ez a szám: Erdélyben 2,45, Felvidéken 2,25, a Vajdaságban 2,38. Akárcsak a 2018-as vizsgálatban, 2023-ban is a felvidéki magyaroknál volt a legalacsonyabb az ideális gyermekszám (2,04), miközben Erdélyben és a Vajdaságban is lecsökkent 2,27-re.

Ideális gyermekszám a határon túli magyarok körében

átlag, (N_{2018 Erdély} = 1300; N_{2018 Felvidék} = 500; N_{2018 Vajdaság} = 400;

N_{2018 Kárpátalja} = 400; N_{2023 Erdély} = 1000; N_{2023 Felvidék} = 500; N_{2023 Vajdaság} = 500)

2018 2023

A 2023-as vizsgálat azt mutatja, hogy a vágyott gyermekszám szorosan összefügg az ideálisnak tartott gyermekszámmal, ami megmutatkozik a régiós összehasonlításnál is: a kérdezettek átlagosan 2,1 gyermeket szeretnének, és ebben az esetben is Felvidéken a legkisebb a vágyott átlagos gyermekszám (1,99), és a Vajdaságban a legmagasabb (2,16).

A gyermekvállalás ösztönzői

Az erdélyi magyarok kétharmada hallott a Köldökzsinór program lehetőségeiről

2018. január 1-je óta a Köldökzsinór programon keresztül a magyar családpolitika eléri a határon túl élő magyar közösségeket is, bevezették a magyar anyakönyvvel vagy Magyar igazolvánnyal rendelkező kisbabák után elérhető anyasági támogatást és a Babakötvényt (Farkas és mtsai., 2019; Fűrész és Molnár, 2021; Nyírády és mtsai., 2022).

Anyasági támogatás és babakötvény igénybevétele és ismertsége százalék, (N Erdély = 1000; N Felvidék = 500; N Vajdaság = 500)

Anyasági támogatás

Erdély

Felvidék

Vajdaság

Babakötvény

Erdély

Felvidék

Vajdaság

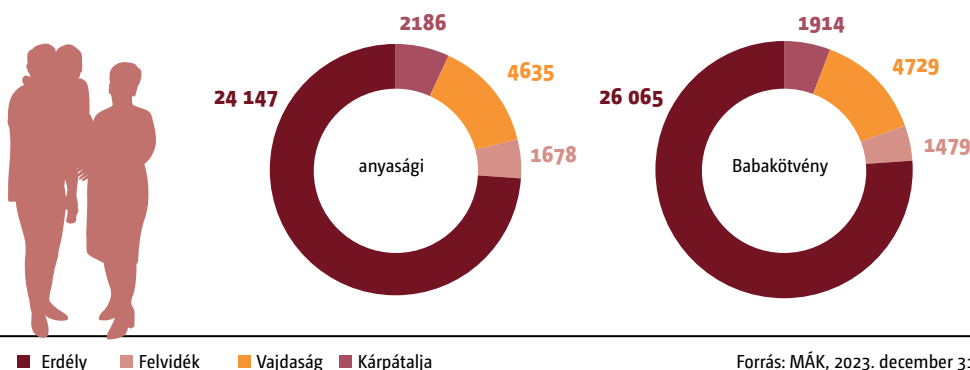
- hallott róla, és igénybe is vette (van gyereke) ■ hallott róla, de nem vette igénybe (van gyereke)
- hallott róla, de (még) nem érintett (nincs gyereke) ■ nem hallott róla

Az anyasági támogatást 2023-ban Erdélyben és a Vajdaságban ismerték a legtöbben (64,1% és 62,5%), és a Babakötvény is ugyanezekben a régiókban (60,9% és 56,5%) volt a legismertebb. Az igénybevétel az anyasági támogatás esetén a Vajdaságban volt a legmagasabb (17,4%), a Babakötvény esetén Erdélyben és a Vajdaságban, majdnem megegyező mértékben (12,2% és 12,4%).

Erdélyben a legnépszerűbb az anyasági támogatás és a Babakötvény

A Magyar Államkincstár (MÁK) által megadott igénybevételi adatok alapján az látszódik, hogy a Köldökszínór programban nyújtott támogatások sikeresek, azonban az ismertség és a hozzáférés javításával az igénybe vevők száma még tovább növelhető. A 2023. év végi adatok szerint eddig összesen 32 646 esetben folyósítottak anyasági támogatást és 34 187 esetben nyitottak Babakötvényt a vizsgált három régióban élő határon túli magyarok körében. Mindez a Köldökszínór program összes igénybevételének a 65,5%-a volt tavaly év végéig (forrás: MÁK). A nagyobb magyar népességnek megfelelően a többség Erdélyből kérte a támogatást. Ezekből a számokból is látható a jelentősen alacsonyabb arányú igénybevétel a felvidéki magyarok körében.

Anyasági támogatás és Babakötvény igénybevétele 2023 év végéig *igénybevételek száma*

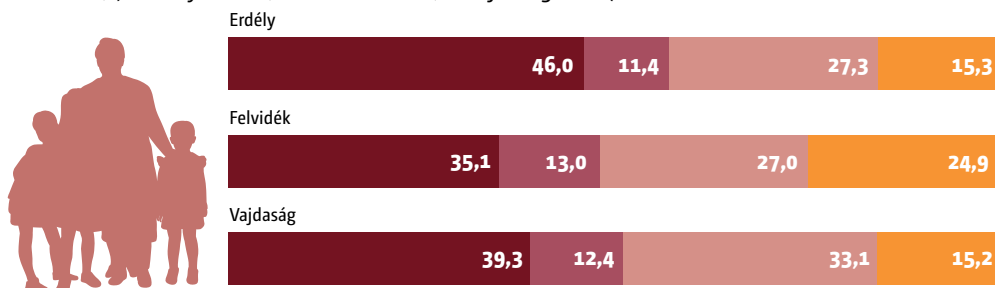

A határon túli magyarok az oktatási, nevelési támogatást ismerik a legjobban

Vizsgáltuk a Szülőföldön magyarul program keretében nyújtott oktatási, nevelési támogatás ismertségét és igénybevételét is. Ennek a támogatásnak – ami már 100 ezer forint évente – jelentősen nagyobb az ismertsége és igénybevétele. Itt is megfigyelhető, hogy míg Felvidéken 24,9% nem hallott róla, addig a másik két régióban csak mintegy 15% számára volt ismeretlen a támogatás.

Oktatási-nevelési támogatás ismertsége és igénybevétele

százalék, (N Erdély = 1000; N Felvidék = 500; N Vajdaság = 500)

■ hallott róla, és igénybe is vette (van gyereke) ■ hallott róla, de nem vette igénybe (van gyereke)
 ■ hallott róla, de (még) nem érintett (nincs gyereke) ■ nem hallott róla

